

Naročnina
 Dnevna izdaja
 za državo SHS
 mesečno 20 Din
 polletno 120 Din
 celoletno 240 Din
 za inozemstvo
 mesečno 35 Din
 celoletno 420 Din
 nedeljska izdaja
 celoletno v Jugos-
 slaviji 120 Din, za
 inozemstvo 140 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
 Rokopisi se ne vračajo, nehrankirana
 pisma se ne sprejemajo - Uredništva
 telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
 račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
 za inostrane, Sarajevski št. 7363, Zagreb
 št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
 stoip, peti-vrsta
 mali oglaš po 150
 in 2 D, večji oglaš
 nad 45 mm višine
 po Din 2-50, veliki
 po 3 in 4 Din, v
 uredniškem delu
 vrstica po 10 Din
 Pri večjem q
 naročilu popust
 Izide ob 4 zjutraj
 razen ponedelja in
 dneva po prazniku

Pozdravljen maršal Francije - naš vojvoda!

Z zadoščenjem in z radostjo v srcu pozdravlja danes Slovenija na svojih tleh maršala Francije Louisa Franchet d'Esperey-a. Z zadoščenjem, ker se more tako osebno zahvaliti velikemu vojskovodji za veliko delo preboja naše solunske fronte. Kajti tudi naša je bila solunska fronta. Tu je tekla naša kri, tu se je odločevala naša usoda, ona je bila nositeljica naših nad in tu je bil položen največji kamen k našemu zedinjenju. Ne samo velika, ampak tudi v pravem času je bila izvršena solunska zmagà. Ko je po drugih bolj-ših še bila vojna sreča dvomljiva, je na Solunu že padla odločitev in naši pariški delegaciji ni bilo treba zahtevati naših pravic na podlagi uprizorjene in aranžirane zmage, temveč resnične, ki je bila pričetek zmage za-veznikov. In da je bila solunska zmagà pravočasna, je zasluga maršala Franchet d'Esperey-a, ki je takoj po svojem prihodu organi-ziral ofenzivo na Solunu in jo zmagovito tudi izvedel. Solunska zmagà je revidirala lon-donski pakt.

A ne samo kot zmagovalca na Solunu pozdravlja Slovenija Franchet d'Esperey-a, temveč enako prisrčno tudi kot zastopnika Francije. Odkar je bila porojena politična za-vest, so tudi vedno živele slovenske simpatije do francoskega naroda. Njegovo svobodo-ljubje, njegove neveljive zasluge za člove-štvo so vedno znova množile ljubezen Slove-nije do Francije.

S posebnim povdarkom pa pozdravlja Slovenija maršala Francije Franchet d'Esperey-a kot zastopnika one slavne armade, ki je pred sto leti prinesla Sloveniji na zmago-vitih bataljonih Napoleona ravno tako svo-bodo, ko dobrih 100 let pozneje pod njegovim poveljstvom. Največja slava francoske arma-de je v tem, da ni podjarmljala, temveč pri-našala svobodo, da je potem oživilo kulturno življenje in da je povsodi zavladal napredek. Večno živ je v francoski armadi duh Crpand-a in temu duhu se klanja Slovenija.

Ne nazadnje pa pozdravlja Slovenija maršala d'Esperey-a tudi kot najmlajšega voj-vodo naše vojske. V tem imenovanju vidi Slovenija trdno jamstvo, da bo v naši armadi vedno vladal isti duh, ko v francoski. Da bo naša vojska hrabra in zmagovita ko franco-ska, da pa bo tudi opora kulture in prava hrbtnica vsega narodnega življenja.

Veliko se ima zahvaliti Slovenija mar-šalu Franchet d'Esperey-u in zato bi ga ho-tela tudi pozdraviti tako, da bi bili maršalovi spomini na bivanje v Ljubljani in naši državi tudi najlepši njegovi spomini. Toda bojimo se, da tega Slovenija ne bo mogla doseči, kajti tudi pri nas ni vse tako, kakor bi moglo in moralo biti. Tudi mi bohamo od nepotrebnih razprtij, tudi pri nas manjka mnogo onih junakov, ki so bili soustvaritelji dela Franchet d'Esperey-a. Ali grobovi so ugrabili tudi pri nas cvet naroda in zato se njih ideali ne iz-vajajo tako, kakor je zaslužila njih kri. Ali z maršalom Franchet d'Esperey-em vred upa-mo, da bo njih kri rodila še polen sad in še v pravem času stregnili ljudi, da ne bodo po-zabili svoje dolžnosti do domovine in do nje-nih mrtvih graditeljev. Naš pozdrav vsem onim junakom, ki niso več mogli slediti mar-šalu Franchet d'Esperey-u na njegovi zmago-viti poti, bodi naša popolna posvetitev delu za domovino.

To je bilo tudi vedno geslo maršala Fran-chet d'Esperey-a. Vse svoje sile posvetiti na-rodu, biti vedno pripravljen, da se ves po-sveti narodu, to je bilo najvišje priznanje, ki ga je posvetil Franchet d'Esperey drugim in te besede veljajo tudi zanj. In samo želeli moramo iz dna srca, da bi veljale slične be-sede tudi za naše ljudi in potem bi ne bili samo hrabri in delavni, temveč naša hrabrost in delavnost bi imela tudi popoln uspeh.

Vselej, kadar je prišel slovenski narod v stik s francoskim, je napredovala njegova kultura, je dobil njegov razvoj nov razmah. Zato pa tudi veže slovenski narod s franco-skim trdna ljubezen in zato bo večno obsto-jala med obema narodoma v boju utrjena zvestoba.

In v tem prepričanju kličemo še s po-sebnim povdarkom svoj pozdrav Franciji in njenemu odličnemu zastopniku - maršalu Franchet d'Esperey-u.

Živela Francija in njena zmagovita ar-mada!

Savčič nadaljuje posvetovanja

Mogoč je sporazum na parlamentarnih tleh - Skupščina hitro dela - Proračun dogotovljen - Prošnje in pritožbe

r Belgrad, 16 okt. (Tel. »Slov.«) Javnost se največ zanima za akcijo Miloša Savčiča. Kakor smo že poročali, je on v teku včerajšnjega dne obiskal predsednika vlade g. dr. Korošca, predsednika DS-kluba g. Davidoviča, danes je imel sestanek z g. Spahom, vodjo muslimanov, jutri se bo sestal z zemljoradničkim voditeljem g. Joco Jovanovićem. Jutri zvečer se pričakuje prihod g. Stanojeviča, katerega je na Savčičevo prošnjo pozval v Belgrad g. Tričković.

Vsi politični krogi ugotavljajo pri tej priliki, da je bilo njihovo stališče vedno to, da se razgovarjajo z vsemi skupinami na parlamentarnih tleh. Vse skupine četverne koalici-je so za sporazum. Seveda pričakujejo, da bo poprej moralo tudi z druge strani, to je s strani KDK, priti do take evolucije, da bi bila pogajanja o sporazumu z njimi mogoča. Za danes še ni videti takega preokreta v KDK.

Mnogo se misli, da je vsa akcija g. Savčiča, ki je povsem zasebnega značaja, storjena na prošnjo Pribičevića, ki se nahaja v zelo težavnem položaju in ki sedaj išče izhoda iz položaja, ki si ga je ustvaril sam radi svoje prenatrženosti in skrajnosti. Pribičević sicer še stalno zanika, da bi imel z g. Savčičem kake zveze in da se KDK ne misli niti razgovar-jati s strankami četverne koalicije. Vendar se je opazilo v vseh krogih, da Pribičevićeva zanikanja niso več tako odločna in njegovi napadi niso več tako ogorčeni in ostri, ka-kor so bili dosedaj.

Glede strank četverne koalicije lahko rečemo, da vlada med njimi popolno soglasje v vseh pogledih, pa tudi v tem oziru glede sporazuma. Vse štiri stranke in njihovi vodi-telji so za sporazum in imajo povsem enaka mišljenja tudi glede pogojev, pod katerimi bi se sporazumeli. Vsaka politična akcija se mora striktno izvršiti na parlamentarnih tleh. Vsaka druga rešitev lahko škoduje temeljnim interesom naše države.

Kadar bo prevladovalo tako stališče na drugi strani, takrat bodo mogoča končna po-gajanja za sporazum. V tukajšnjih krogih prevladuje najboljšo razpoloženje, ker se misli, da bo pri vseh razumnih politikih, tudi v KDK, končno vendarle prevladal hladen razum in da bo prišlo do tega, da je med političnimi strankami mogoč razgovor samo na parla-mentarnih tleh.

Ob Savčičevi akciji so se ponekod pojavile vesti o nekakem nesporazumu v vladni koali-ciji. Naglasili smo že, da vlada popolno soglasje, ki se je tudi ugotovilo na ponovnih sestan-kih. Predsednik vlade je snoči že imel dolg razgovor s predsednikom NRS-kluba g. Vukičevi-čem, danes pa z g. Davidovićem in g. Spahom. Na teh sestankih se je po naših vesteh ugot-o-vilo popolno soglasje v vseh vprašanjih.

Ne glede na to, prevladuje v vladnih krogih mnenje, da mora skupščina nadaljevati z normalnim delom in da ne sme dela ovirati nobena taka ali slična akcija. Jutri bo skupščina nadaljevala s svojim delom Na dnevnem redu je več zakonskih predlogov, ki se bodo gotovo vsi sprejeli do konca rednega zasedanja, to je do 20. oktobra. 20. oktobra se bo z ukazom otvorilo novo zasedanje skupščine, ki bo po svojem delovanju mnogo živahnejše, obilnejše in bogatejše, kakor sedanja. Zakoni so že izdelani. Takoj po otvoritvi rednega zasedanja se bo-do skupščini predložili številni zakonski predlogi, predvsem gospodarski zakoni, na katerih se posebno intenzivno dela.

Proračun je v glavnem že gotov. Kakor se nam poroča, se bo proračun predložil narodni skupščini že pred predpisanim rokom, to je pred 20. oktobrom, nakar bo takoj pričel finančni odbor obravnavati proračun.

O proračunu in o vprašanjih, ki so v zvezi z njim, je imel finančni minister g. dr. Subotič danes dolgo konferenco z zastopniki strank vladne koalicije v finančnem odboru. V imenu Jugoslovanskega kluba je tej konferenci prisostvoval g. Smodej, v imenu DS-kluba g. Dra-gutin Pečić, v imenu JMO-kluba g. dr. Behmen. Na tej konferenci so obravnavali tudi prošnje, ki so bile v odboru že sprejete, oziroma, ki se pred odborom že nahajajo. V odboru za proš-nje in pritožbe se namreč nahajajo številne prošnje. Če bi se vse ugodno rešile, bi bil državni proračun obremenjen z več kot 100 milijoni Din. Zato je potrebno, da se sprejmejo samo take prošnje, ki so v resnici utemeljene. V tem smislu so se delegati teh strank sporazumeli in v tem smislu odbor tudi dela.

Dr. Korošec v avdienci

r Belgrad, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Nj. Vel. kralj se je danes ob pol 12 vrnil iz Topole v Belgrad in sprejel v avdienco ministrskega predsednika g. dr. Korošca.

r Belgrad, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Predsednik vlade g. dr. Korošec je po sestan-ku z g. Davidovićem sprejel tudi kmetijskega ministra g. Andriča in številne poslance iz vseh strank.

r Belgrad, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Po svojem sestanku z gosp. dr. Korošcem je imel g. Davidović daljšo konferenco s prvaki DS. O sestanku z g. dr. Korošcem je g. Davi-dović izjavil: »O sestanku z g. dr. Korošcem lahko rečem samo toliko, da sva se razgovar-jala o skupščinskem delu. Včeraj je bil tudi pri meni in pri njem g. Savčič, pa sva se malo razgovarjala tudi o položaju.«

Naš atenski poslanik pozvan v Belgrad

r Belgrad, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Na poziv zunanjega ministra je prispel v Belgrad naš poslanik v Atenah g. Tihomir Popovič. Zunanji minister g. Marinković ga je takoj sprejel. Predložil mu je poročilo o svojem se-stanku z merodajnimi grškimi činitelji v zvezi z bližnjimi pogajanjmi med našo državo in Gr-čijo. Gosp. Popovič je v isti zadevi gosp. pred-sednika vlade ter tudi njemu podal obširno poročilo.

Diplomatične zveze z baltskimi državami

r Belgrad, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Nj. Vel. kralj je sprejel v svečani avdienci posla-nika letonske republike na našem dvoru g. Karla Dutmansa, ki je obenem tudi stal-ni zastopnik svoje države pri Društvu naro-

dov v Zenevi. S tem so se vzpostavile diplo-matske zveze tudi z baltskimi državami. Pri-čakovati je v najkrajšem času imenovanja na-ših poslaničkov za Letonsko, Litvo, Finsko in Estonsko. Kakor znano, je bila naša država iz sentimentalnih ozirov brez stalnega zastop-stva v teh državah.

Poslaniki pri zunanjem ministru

r Belgrad, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Zu-nanji minister g. Marinković je v zvezi z raz-nimi zunanje-političnimi vprašanji sprejel an-gleškega poslanika g. Kennarda, romun-skega poslanika g. Filodora, francoskega poslanika g. Darda in grškega poslanika g. Polihroniadesa, s katerim se je raz-govarjal o vseh pripravah za pogajanja, ki se bodo po naših vesteh pričela v najkrajšem času. Na potek pogajanj se v tukajšnjih krogih gleda zelo optimistično. Smatra, da se bodo sprejele vse konvencije, radi katerih je padla odločitev v Parizu in v Belgradu ob priliki Venizelosovega bivanja.

Tiho so se vrnili

é Zagreb, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Danes so se vrnili iz Prage predsednik HSS in drugi zastopniki KDK gg. Maček, Predavec in Svegel. V Pragi so prisostvovali sestan-ku med češkimi voditelji agrarne stranke in angleškim labourističnim voditeljem Macdo-naldom. Značilno je, da »Narodni val« ne pri-naša nobene izjave niti nobenega komentarja, čeprav je preje na vsa usta poudarjal važnost tega potovanja za razvoj naše notranje poli-tike. Zato se misli, da je bil ta sestanek samo informativnega značaja in da so zastopniki HSS in KDK izšli tako, kot v Berlinu, da so namreč doživeli polom.

Iz maršalovega življenja

Louis Franchet d'Esperey je bil rojen dne 25. maja 1856 v Mostagaue-u kot sin francoskega ofir-cirja pri Chasseurs d'Afrique (afriških lovcih). Tudi Louis je vstopil v vojaško službo in bil imenovan l. 1876 za oficirja pri alžirskih strelcih (tirailleurs algériens). Velik del svojih službenih let je prebil v kolonijah kot oficir in služboval tudi v Tunisu in Tonkinu. Ni pa postal enostranski kolonialni oficir, ker je od časa do časa tudi vedno služboval v Fran-ciji. Tako je bil l. 1891 ordonančni oficir pri voj-nem ministru Freycinet-u. Udeležil se je tudi l. 1900 kitajske ekspedicije proti bokserjem in bil nekaj ča-sa mestni komandant Pekinga in nato vodja etapne službe na obrežju.

Leta 1903 je bil imenovan za polkovnika in mu je bila poverjena komanda 66. pehotnega polka v Besanconu. Nato je prevzel poveljstvo 29. peh. polka v Toulou. L. 1908 je bil imenovan za brigad-nera, l. 1912 pa za divizijskega generala in mu je bilo poverjeno poveljstvo nad 23. divizijo v Cham-béry-ju. Še isto leto je bil poslan v Afriko in sicer kot komandant zapadne armadne skupine v Maroku. Skoraj nato pa se je vrnil v Francijo in prevzel l. 1913 povelje nad l. armadnim zborom.

Kot komandant tega zbora je vstopil tudi v svetovno vojno in se z njim vojeval na desnem krilu 5. francoske armade (Laurezac) in si pridobil velike zasluge, da je koncem avgusta vzdržal zvezo s 4. armado, s tem da je zadržal s krepkimi protisunki prehod 3. nemške armade preko Moze pri Dinantu. Kma-u nato je bil na mesto generala Lanrezac-a imenovan za komandanta 5. armade. Z njo se je udeležil slavne in odločilne bitke na Marni (6. sep-tembra 1914 in sledeči dnevi) ter se boril v sredini francoske fronte z 2. armado feldmaršala v. Bülowa. Začetkom l. 1915 je bil imenovan za vrhovnega po-veljnika nad severno, začetkom l. 1918 pa nad sred-njo francosko armadno skupino. V tem času je imel le malo prilike, da bi se izkazal. Zato pa tem več proti koncu vojne.

Vrhovni komandant solunske fronte.

Meseca junija l. 1918 je bil imenovan na mesto generala Guillaumat-a za vrhovnega komandanta za-vezniških čet na solunski fronti. Kmalu po prevzemu vrhovnega poveljstva je sklenil, da prične z ofenzi-vo proti bolgarskim četam, kar je preje srbska vr-hovna komanda opetovano zamahtevala. Prvo svoje povelje za pripravo ofenzive je izdal v so-glasju s srbskim vrhovnim poveljstvom g. Franchet d'Esperey dne 27. julija, definitivni načrt pa je bil gotov že 8. avgusta. Točen dan pričetka ofenzive pa tedaj še ni mogel biti do očen, ker je bilo jasno, da bodo trajale priprave več tednov.

General Franchet d'Esperey je izbral za pre-boj fronto, ki se je nahajala tik pred srbskimi po-zicijami, v planinskem delu izvira reke Moglenice v širini 30 km. Nemci in Bolgari so smatrali ta del fronte za nepremagljiv, ker so tu pozicije dosegle višino do 2000 metrov in so bile že po naravi po-zicije nemško-bolgarske vojske odlične. Baš vsled tega pa je bila izbrana ta najtežja fronta, ker so Srbi opravičeno razumeli, da bodo tu sile sovražnika najmanjše. Seveda pa je bilo tu treba premagati tudi največ težav. Vse priprave so se morale vršiti po-noči, komunikacija med četami je bila nevarna, porna in zalaganje čet s hrano in municijo skoraj nemogoče. Poleg tega je bila največja nevarnost, da bi megle sploh onemogočile napad. Toda naši juna-ki so imeli srečo in vreme je bilo ugodno.

Nemci in Bolgari, se nikakor niso nadejali na-pada in zato niso zbrali nobenih rezerv. Vsled tega je tudi bila srbsko-francoska vojska, ko je pričela z ofenzivo, v veliki nadmoči nad svojimi nasprot-niki. Francosko-srbske čete so štele na tem ofenziv-nem sektorju 75 bataljonov, 580 topov, 756 stojnic, 18 eskadronov in 81 aeroplanov, dočim so imeli Bolgari ter Nemci le 26 bataljonov, 146 kanonov, 245 strojnic, 5 eskadronov in 24 aeroplanov. Ta ve-lika nadmočje zveznikov je bila usodna nemška na-paka in ta je tudi odločila, poleg neverjetnega ju-naštva srbskih in jugoslovenske divizije, da je pre-boj solunske fronte odločilno uplaval na konec sve-tovne vojne. To jasno dokazuje Hindenburgovo pis-mo nemškemu kanclerju z dne 30. oktobra, ko pravi: Vrhovni komandant vztraja na svoji zahtevi, podani dne 29. septembra, da se takoj ponudi zaveznikom mir. Ker je macedonska fronta zmužena in ker so s tem zmanjšane rezerve za zapadno fronto...«

Po odlični artiljerijski predpripravi se je pričel napad pod poveljstvom voivode Mišića dne 15. sen-

tembra in šumadijska divizija je zavzela Vetrenik, jugoslovanska pa drugi dan nato Kozjak. Enako so francoske čete odlično sodelovale in imele tudi težke izgube. Prvi dan so se Bolgari odlično borili in se zato tudi ni mogel ves načrt popolnoma izvršiti. Zato pa je naslednje dneve potekala ofenziva proti vsakemu pričakovanju in srbske čete so napredovale tako silno, da so zavezniške zaostale in bi mogel postati položaj srbskih čet kritičen, če bi mogla bolgarska krila še razviti polno bojno sposobnost.

Dogodki so se nato razvijali z neverjetno brzino in v boju so prišle srbske čete 440 km v 44 dneh. Ko so se zavezniške čete približale k bolgarski meji, je Bolgarska kapitulirala in podpisala dne 29. septembra premirje, v katerem je sprejela vse zahteve generala Franchet d'Esperey-a. Ko je prišla srbska armada do Donave, je prišel v Belgrad grof Karoly ter prošil za premirje, do katerega je tudi dne 13. novembra v resnici prišlo in so bile podpisane od Madžarske vse zahteve zaveznikov. Nato je istega dne srbska vojska vkorakala v Subotico, 14. Pečuj, 16. v Temišvar in 22. v Arad.

Tako je ime generala Franchet d'Esperey-a neizbrisno združeno z našim osvoboditvijo in tudi ujedinjenjem.

Po svetovni vojni je bil imenovan general F. d'E. za generalnega inšpektorja francoskih čet v Afriki, dne 26. febr. 1921 pa za maršala Francije. Maršal Franchet d'Esperey je tudi član francoskega Vrhovnega vojnega sveta, najvišje instance v francoski vojski.

Ob proslavi desetletnice solunskega proboja pa je bil imenovan Franchet d'Esperey od Nj. Vel. kralja Aleksandra I. za vojvodo naše prve armade.

Ga. Radičeva rekrimirana proti Pribičevićevim obznani

č Zagreb, 16. okt. (Tel. »Slov.«) V »Narodnem valu« je ga. Marija Radičeva napisala članek, v katerem opisuje vtise o dogodkih, ki so se dogodili pred 20. junijem. V članku opisuje preganjanja vodstva HRSS za časa obznane in trdi, da je bil ves postopek NRS za sklenitev sporazuma samo igra, da bi Stjepana Radiča zvalili v Belgrad in da bi ga tam ubili.

K hitremu koncu

č Zagreb, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Kakor smo poročali, je sklical upravni odbor starokatoliške hrvatske narodne cerkve svoj sabor za 23. oktobra. Tudi škof Kalodjera je sklical sabor, toda za 25. oktobra. Medtem pa se je Kalodjeri zazdelo, da bi lahko ostal brez sabora. Zato je tudi on sklical svoj sabor za 23. oktober, in sicer ob istem času, ko je sklical sabor upravni odbor. Ker se pričeta oba sabora s službo božjo v starokatoliški cerkvi v Zagrebu, proti nevarnost, da bi se verniki radi prevelikega navdušenja za svojega cerkvenega poglavarja v cerkvi med seboj stekli.

Novi napadi na g. Heinzla

č Zagreb, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Po Heinzljevem pismu Hrvatskemu bloku, s katerim je napovedal svoj odstop, se je splošno mislilo, da bo tudi časopisje, ki ni bilo naklonjeno g. Heinzlu, to stvar pustilo v miru. Toda »Narodni val« ostro napada g. Heinzla in ga obtožuje zvez z današnjim režimom, posebno z g. Vukičevićem ob priliki zagrebškega gospodarskega kongresa. »Narodni val« napoveduje, da bodo odšli z magistrata senator Šarić, magistratni ravnatelj, šef gradbenega odseka g. Vajda. Razen tega napoveduje, da bo razkrinkal nekaj sporazum med g. Vukičevićem in g. Heinzlom.

Poostreno nadzorstvo gradb

č Zagreb, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Ob gradbenih katastrofah v Pragi je tudi zagrebška občina odredila, da se morajo pregledati vsa novozgrajena poslopja. Pregled bi izvršil poseben odbor, ki ga bodo tvorili zastopniki občine in inženerskega društva. Občina je sklenila, da se ustavi vsa dela, ki so se pričela brez odobritve in vednosti občine.

Macdonald o politiki

v Berlin, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Vrsto predavanj o novoustanovljenem komiteju za mednarodne razgovore je včeraj v nemškem državnem zboru otvoril Macdonald s svojim predavanjem. Prisotnih je bilo tudi veliko število političnih osebnosti. Macdonald je zahteval, da namesto medsebojnega nezaupanja v mednarodni politiki stopi zaupanje in volja za sporazum. Izjavil je, da osebno ne veruje, da bi se moglo katerikoli narod sam napraviti za odgovornega za zadnjo vojno. Bolje pa je, da se misli od preteklosti koncentrirajo na sedanjost. Treba je skrbeti za to, da se ustvari mirovno duševno razpoloženje v Evropi. Dasi se od l. 1919. dalje niti en glas ni javil za vojno, vendar ne more problem razorožitve napredovati, ker se narodi rizika miru očitno bolj bojijo kakor rizika vojne. Vprašanje razorožitve pa ni samo vprašanje obrambe, temveč je tudi vprašanje časti. Obljuba zaveznikov, da se bodo pridružili nemški razorožitvi, se mora in se bo ne samo po črki, temveč tudi po duhu izpolnila. To zahteva čast podpisa Velike Britanije.

Tisk je svoboden...

v Milan, 16. okt. (Tel. »Slov.«) »Osservatore Romano« poroča o kaznovanju plemenitega katoliškega tednika »Fedeltà«, kateremu je cenzura prepovedala objavo vseh ne čisto verskih vesti in poročil in celo sprejem inseratov, objavo voznih redov itd. — »Osservatore Romano« protestira proti takemu postopanju, ki ne ovira samo tiskovne svobode, katero je Mussolini ravno pred kratkim zopet poudarjal, temveč tudi pravične privatne interese s tem, da se listu odtegujejo eksistenčna sredstva.

Zeppelin vožnja sijajno prestal

v Lakehurst, 16. oktobra. (Tel. »Slov.«) Takoj potem ko je »Zeppelin« pristal, je dr. Eckener v spremstvu namestnika državnega tajnika dr. Varnerja in dr. Kiepsa dal novinarjem enourni intervju. Najprej je izkazal svoje obžalovanje radi nesporazumov, ki so nastali med vožnjo, ter naglašal, da je polet preko Oceana obljubil brez ozira na vreme. Dalje je govoril o poškodbi zrakoplova, ki pri posadki ni povzročila prav nikake skrbi ali strahu. Za njim je govoril komander Rosen. Povedal je, da zrakoplov nikdar ni bil ogrožen, dasi je bil poškodovan. Razpoloženje potnikov je bilo izvrstno. Komandant španskega zrakoplovstva polkovnik Herrera je potrdil, da se zrakoplov lahko porabi za potniški promet med Buenos Airesom in Barcelono. »Zeppelin« se je kot zrakoplov dobro izkazal. Nihče ni dobil zračne bolezni. Edino neugodno sodbo o potovanju preko Oceana je izrekel lord Rainer iz New Jerseja, ki se je prvi poganjal za vozni listek. Pritoževal se je radi vročine, radi slabega zraka in ker je zmanjkalo pijače ter pristavil, da se bo spokorno zopet vrnil na luksuzne parnike. Eno uro po pristanku je komandant mesta priredil posadki večerjo. Potem pa so jih v avtomobilih prepeljali v New York, da jim pripravijo kopel in zaslužni počitek. »Grof Zeppelin« je pritrjen na prostem ob jaboru, ker veje precej močen veter, vsled katerega bi bilo oteženo spraviti zrakoplov v hangar. Šele ob 3 popoldne so ga pozneje spravili brez težav v hangar.

Po vsej Ameriki vlada veliko navdušenje. Ko se je zrakoplov prikazal nad Washingtonom, je predsednik Coolidge prekinil sprejem, da je potem z vrta bele hiše prisrčno pozdravljal zrakoplov. Prekinjena je bila tudi seja vrhovnega zrakoplovne sveta, da pozdravi zrakoplov. Komentarji dnevnih listov so polni občudovanja za delo, ki ga je izvršil dr. Eckener. Soglasno se poudarja, da je večje vrednosti, da je »Zeppelin« prestal dohar, kakor pa da bi v gladkem poletu dosegel rekordni čas. S tem se je utrdilo prepričanje, da

Ko je bila Nemčija s svetovno vojno na tleh kot Kartago po punskih vojnah in ko je videla, da je pruski militarizem, v katerega je stavila od francosko-nemške vojne vse svoje nade, veliko vojno izgubil, je vstal v nemški duši boj za vprašanje, kaj je prav za prav poslanstvo nemštva v svetu. Moltke, Ludendorff in Hindenburg so v tridesetih letih zatemnili Schillerja in Goetheja, Beethovna in Wagnerja in nemškega telesa se je v očeh zunanega sveta oprijela mrzla skorja puškinke cevi ter nožnice. Tedaj je prišel do večje besede južno-zapadni nemški element, ki se je že l. 1848. v Frankfurtu izkazal za kulturnejšega in demokratičnejšega, ki ga je ožarjalo bavarsko in porensko solnce večjih mednarodnih stikov in večje privlačnosti k internacionalnosti. Prišel je do besede običajen kmet in delavec, obrtnik in trgovec ter izpodrinil oficirja in plemiča na pruskih veleposestvih. Ta element je dejal: Nemčija je visoko kulturna in civilizirana država. Nemško poslanstvo v svetu je kultura, da svet prepričamo, da znamo ceniti sami sebe in druge, da nismo barbari, kot nas je ožigosala francosko-angleška predvojna propaganda, kateri je tako učinkovito prilil olja pruski generalni štab in oholi plemič.

Ta veter so zajela tudi jedra nemške zunanje politike. Karkoli je želelo strpljeno človeštvo, vsemu je skušala ugoditi. Zbrisali so iz besednjaka besedo »političnega maščevanja«, bodisi nad Francozi, Belgijci ali Poljaki. Medsebojni spori naj se izbišejo s sveta potom prijateljskih pogodb, kjer dasta dva pogodbenika svobodno svoj podpis na dokument. Niti boljševiki niso razlili toliko črnila za popolno razorožitev, za brezpogojno razsodišče, za mir med narodi, za enakopravnost med narodi brez ozira na to, ali so njihove države velike ali majhne, kot nemški diplomati, politiki in publicisti. Kultura, civilizacija! Nemški narod naj v duhovni tekmi, kdo bo višje duševno dvignil svoj narod in človeštvo, doprine vse, kar zmore v kulturi in civilizaciji in prostor na svobodnem in gorkem solncu mednarodne veljave ter upoštevanja bo prišel avtomatično nazaj. In res: Skoro vse velike mednarodne kulturne razstave so se vršile v zadnjih letih v Nemčiji; milijoni tujcev so posetili državo, izmenjali misli. Da pa se dvigne kulturna ter civilizatorična tendenca Nemcev tudi v tujini, so organizirali ogromno

je ta tip prometnega sredstva hiter in da je gotovo, da se more porabljal pri vsakem vremenu. Tudi ton pariških listov se je po končani vožnji bistveno spremenil. Priznava se sportni uspeh, dasi se slejkoprej stvarni uspeh slika kot neuspeh. Socialistični »Populaire« se obrača proti preostri francoski kritiki in izjavlja, da povzroča ogorčenje, s kakšnim obsodbe vrednim šovinizmom in s koliko škodoželjnostjo podcenjujejo francoski listi zares veliki uspeh nemškega zrakoplova. Tudi angleški listi navzlic priznanju dela, ki ga je izvršil zrakoplov in njegovo moštvo, vendar dvomijo o praktični vrednosti, posebno kot o stalna napravi za osebno potovanje. Vendar pa pišejo angleški listi tudi tople besede, da je Nemčija lahko ponosna na dr. Eckenerjevo delo. »Daily Express« piše: Mi samo želimo, da bi bili Angleži! Angleški listi tudi priznavajo, da je »Zeppelin« dokazal, da nevihta in vetrovi zrakoplovu niso mogli ničesar storiti in da se ne more povedati naprej, kaj na tem polju še lahko prinese prihodnjih dvajset let.

v New York, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Ekspresni vlak, s katerim se bodo dr. Eckener in njegovo moštvo pripeljali v New York k slovesnemu sprejemu, se pričakuje ob 3 popoldne v Jerseju. Newyorški župan Walker je zaposlen pri razpravah o newyorških podzemskih železnicah in ne more voditi sprejema, ki je določen ob štirih popoldne. Nadomestoval ga po podžupan Mac Kee.

v London, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Angleški komentarji o potovanju »Zeppelina« v Ameriko so privedli boj za in proti »Zeppelinu« prav do ministrstev in parlamenta v vprašanju, ali je angleška vlada upravičena tudi zanaprej še izdajati velike vsote za gradbo velikih zrakoplovov. Proti velikim zrakoplovom so predvsem mornariški in zrakoplovni krogi in eden od voditeljev delavske stranke je izjavil danes, da je »Zeppelinova« vožnja navzlic vsej hrabrosti moštva in dr. Eckenerja podala dokaz, da so moderni parkniki hitrejši in udobnejši.

propagando, katere ena najučinkovitejših sredstev je bila včeraj dovršena pot Zeppelina v Ameriko.

Zeppelin je torej pristal v Ameriki. Viharji morja so se udali zračnemu orjaku; potniki so srečno prispeli, ne da bi trpeli med vožnjo kaj pomanjkanja. Odkar obstoja svet, se je posrečilo prvi poskus rednega zračnega trgovskega in potniškega prometa med dvema glavnima celinama. Poskus je izvršila Nemčija in simbolično se je umaknila največja ameriška zračna ladja »Los Angeles«, bivši »Zeppelin III.«, katerega je morala Nemčija dati Ameriki za vojno odškodnino, da napravi prostor novemu »Zeppelinu« v svoji lopi. Veliki, močni, velikih gest žejni in sprejemljivi Ameriki se je poklonil Berlin in nemški narod ter ponudil dolarju marko, da se oba medsebojno v svetu oplojujeta. — Razne pariške časnikarske afere, skrivnostni mornariški dogovor med Anglijo in Francijo, lasanje med sovjetskimi veljaki in kitajskimi generali — vse je stopilo v ozadje, ker svet prisluškuje le prhutanju zračnega orjaka.

Posebej naglašati historičen pomen tega dogodka je odveč. Za Nemčijo pomeni eno stopnjico kvišku na lestvi svetovnega slovesa. Pomeni slavlje tehnike, ki se vkljub vojaškemu porazu smelo meri z državami-zmagovalkami. Znači vzpodbudo trgovskemu svetu in kaže pota razvoja narodnega blagostanja. Najvidnejši pa je prst, ki kaže, kje se bo v bodočih vojnah obračunaval spor med dvema državama, ki ste segli po orožju in najbrže je hotel dr. Eckener tudi sam naznačiti usodnost zračnega razvoja, ki je pri prvih poskusih krožil nad Anglijo in Londonom: Anglija, ki ima svoj svetovni imperij zahvaliti edinole insularnemu položaju, ker lastnosti Angleža so končno tudi posledica tega položaja, ta Anglija je ta položaj izgubila, ko je zrakoplovstvo premagalo zračne ovire, se pomnožilo in močnejše zavarovalo. Kaj bo, če bo moč nasprotnika v zračnih višavah nadkrilila angleškega pilota in kako se bo branil London?

Zeppelin v Ameriki je mejnik. Ali res k pospeševanju kulture, civilizacije in spoznavanju dveh narodov med seboj, ali pa bo le še povečal nervoznost modernega človeka? Odgovor bo dal človek! Koliko je vstal čistejši in kulturnejši iz očiščevalnega ognja svetovne vojne.

Nacionalizacija industrije na Češkem

v Praga, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Generalni tajnik češke agrarne stranke poslanec Beran je imel pomenljiv govor, v katerem je rekel, da nas čakajo velike naloge, med drugimi nacionalizacija industrije. Mesta vodilnih uradnikov in predsednikov upravnih svetov rudnikov in plavčev ter drugih industrijskih podjetij, kakor tudi odlična mesta pri cerkvenih redovih se smejo zasedati le s takimi ljudmi, ki čutijo s češkoslovaško državo in so njeni zavedni in redni državljani.

Romunske finance

v Bukarešt, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Bratianu je imel včeraj pred svojimi volivci govor o finančnem in političnem položaju Rumunije. Izjavil je, da je ustavno vprašanje sedaj končno veljavno urejeno. Vladi se je posrečilo, da ni samo dobila za stabilizacijo leja posojilo v inozemstvu, temveč si je zagotovila tudi podporo najvažnejših emisijskih bank na svetu. Posojilo bodo emitirale Združene države, Anglija, Francija, Italija in morda tudi Nemčija. Kot prvi obrok dobi Rumunija posojilo 80 milijonov dolarjev za stabilizacijo valute. To je pa samo začasna pomoč, ker so potrebe Rumunije zelo velike in popolna obnova finančnega položaja se more izvesti šele v dvajsetih letih. Zato ni mogoče že sedaj ugotoviti višino potrebnih kreditov. — Narodna kmečka stranka objavlja dolg komunike, v katerem zahteva, da vlada takoj odstopi, ker Bratianu s posojilom mistificira državo. V kratkem bo v Bukareštu velik ljudski shod odposlancev iz vseh krajev.

Pogreb praških žrtev

v Praga, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne je bil pogreb devetih žrtev stavbne katastrofe, ki so pristojni v Prago. Pogreba so se udeležile ogromne množice. Stavbni delavci iz Prage in okolice so ustavili delo, da se udeležijo pogreba. Župan dr. Baxa je imel žalni govor, v katerem je obljubil tudi strogo preiskavo proti onim, ki so krivi nesreče. — Komunistični poslanec Zapotocki je v svojem nagovoru pozivljal na boj proti moreči racionalizaciji dela kapitalizma. V sličnem tonu so se vršile tudi druge demonstracije. Tako se je med venci nahajal tudi velik trnjev venec z rdečo pentljo in napisom: »Sodrugom, ki jih je umoril kapitalizem.« V sprevedu so nosili tudi rdeče zastave z napisi: »Maščevanje!«, »Proč z delavskimi morilci!« itd. Med sprevedom, ki je trajal eno uro, so peli delavski zbori internacionalo in druge revolucionarne pesmi. — Ostale smrtno žrtve bodo tekom današnjega dne odpravili v domovinske občine.

Ublažitev laične zakonodaje v Franciji

v Pariz, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Na včerajšnji seji ministrskega sveta, ki se je vršila v Elizeju pod predsedstvom Doumerguea, so bila na dnevnem redu važna vprašanja o ublažitvi laične zakonodaje. Gre torej za znana čl. 70. in 71. finančnega zakona za leto 1929 o vrnitvi zahtevanih cerkvenih posestev in zopetni pripustitvi verskih redov v Franciji.

Poraz soc. demokratov na Dunaju

v Dunaj, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Pri današnjih volitvah zaupnikov v zvezni vojski je dobil krščansko-socialni Wehrbund 212 mandatorv (78 več), socialnodemokratski Militärverband 62 (56 manj) in nemška vojaška strokovna zveza 7 mandatorv (kakor prej). — Wehrbund je pridobil napram lanskemu letu 2534 glasov, Militärverband je zgubil 3063 glasov, nemška vojaška strokovna zveza pa je pridobila 61 glasov.

Po 50 letih prva smrtna obsodba v Italiji

v Rim, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Po petdesetih letih je danes prvič zopet italijanski državni pravdnik predlagal smrtno kazen proti dvema obtožencema, in sicer pred izrednim sodiščem v varstvo države, proti dvema komunistoma, ki sta, kakor sta sama priznala, iz golega strankarskega sovraštva ustrelila dva fašista. Umor fašistov je po mnenju državnega pravdnika atentat proti režimu in se mora kot tak kaznovati s smrtjo. Razsodba se bo najbrže izdala jutri. Fašistični listi že danes odkrito pišejo, da vidijo v obsodbi svari pred bodočimi umori fašistov.

Šahovski turnir v Berlinu

v Berlin, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Danes so bile odigrane viseče partije. Capablanca je mogel doseči proti Spielmannu samo remis. Tudi partije Tartakover-Reti, Spielmann-Niemcevič in Reti-Marshall so ostale remis. Dobil pa je Niemcevič igro proti Marshallu. Stanje po 5. kolu: Capablanca, Spielmann 3, Niemcevič, Reti, Tartakover 2½, Rubinstein 1, Marshall ½. Jutri ne bodo igrali, temveč se bo 6. kolo igralo v četrtrek.

Kovine

v London, 16. okt. (Tel. »Slov.«) Baker: per kasa 64.9375, tri mesece 65.3125. Elektro: lit 71.25. Best Selected 68. Strong 96. Cin: per kasa 220, tri mesece 218. Svinec: bližnji 22.1875, tuji 21.875. Cink: bližnji 24, tuji 24.25. Aluminij: tuzemski 95, inozemski 100. Antimon reg. 59.5. Bela pločevina 18.125. Živo srebro 23. Nikel: tuzemski 175, inozemski 175. Wolfram: neizpr. Platina: surova 15.875. Obdelana 17. Srebro: 26.6875. Zlato 84.11.125.

Novosadska vremenska napoved. Deloma oblačno. Tiho. Zmerno hladno vreme. Brez dežja.

Dunajska vremenska napoved: Jasno, morda nekoliko topleje.